

Iskaldt klima rundt årets Davos-møte

Davos

Sigurd Bjørnstad

I Davos kan klimaaktivist Greta Thunberg dumpe borti USAs president Trump på nytt.

dag åpner det årlige Davos-møtet i World Economic Forum (WEF). Årets møte foregår i et kaldt internasjonalt klima.

- Akkurat nå ser vi trolig det vanskeligste og mest negative geopolitiske bildet vi har hatt så lenge Davos-møtet har eksistert, sier WEFs toppsjef Børge Brende til Aftenposten.

For 50. gang møtes verdens toppledere fra politikk, næringsliv og organisasjoner i den sveitsiske alpebyen. Akademikere og presse stiller tallrike. Brende har ledet WEF siden 2017.

President Donald Trump topper deltaerlisten sammen med klimaforkjemper Greta Thunberg.

- Konflikter

Trump er på sin første utenlandsreise etter likvideringen av den iranske generalen Qasem Soleimani i Irak. I bagasjen fra Washington har den amerikanske presidenten med seg en riksrettstiltale.

- Vi har konflikt mellom verdens to største økonomier, USA og Kina, også kalt G2. Det er høy spenning i Midtøsten. Noen mektige land fører kriger mot hverandre i tredjeland gjennom stedfortredere. Vi ser dette for eksempel i Syria, Irak, Jemen og Libya, sier Brende.

Til Davos kommer mange av partene i verdens konflikter. Fra Kina kommer visestatsminister Han Zheng. Irak er representert ved president Barham Salih.

Store mål for møtet

- World Economic Forum går tilbake til røttene og konsentrerer temaene rundt det vi kan kalle en «sosial markedsøkonomi», sier Brende om årets Davos-møte.

WEF har satt «Partnere for en sammenknyttet og bærekraftig verden» som tema for årets møte, fritt oversatt.

Møtets mål er å «fornye begrepet sosial markedsøkonomi for å bekjempe inntektsulikhet, sosiale forskjeller og klimakrisen». WEF vil på årets møte lansere et program for å plante 1000 milliarder trær de neste ti årene.

Ammunisjonen er brukt opp

WEF skal fremme samarbeid. Brende synes det går motsatt vei. Han reiser spørsmålet om hvordan verdens land vil samarbeide ved en eventuell ny økonomisk nedtur.

- En slik nedtur kan godt komme. Den globale gjelden er nå høyere enn i 2007, og en lavere global vekst kan bli langvarig fordi ammunisjonen til å bekjempe den er redusert. Vi har allerede nullrente i mange land

FAKTA

Davos 2020

World Economic Forum (WEF) er en organisasjon med hovedkontor i Genève i Sveits.

Mange av verdens fremste og største selskaper er medlemmer på ulike nivåer.

Skal fremme samarbeid mellom offentlig og privat sektor for å skape en bedre verden.

Årets WEF-møte har mer enn 2800 deltagere fra 118 land.

53 statsministre og statsoverhoder deltar. 17 av konsernsjefene i verdens 20 største børsnoterte selskaper kommer.

Siden 1990 er den globale bruttoinntekten nær doblet

Børge Brende, toppsjef i World Economic Forum

I september i fjor fikk Greta Thunberg et glimt av president Donald Trump da han ankom FNs hovedkvarter i New York.
Foto: Andrew Hofstetter, Reuters, NTB scanpix

og underskuddene øker, sier han.

Det betyr at det ikke er mer rente å kutte og ingen flere statlige penger å bruke for å bekjempe nedturene.

Toppsjefene i Det internasjonale pengefondet (IMF) og Den europeiske sentralbanken (ESB) kommer begge til Davos.

Venter på Tyskland

Men noen har økonomisk ammunisjon. Brende retter pekefingeren mot Tyskland og Davos-deltager og forbundskansler Angela Merkel.

- Tyskland, som er verdens fjerde største økonomi, må ta en debatt om sin «svarte null», det vil si loven som gjør det umulig å kjøre offentlige budsjettunderskudd, sier Brende.

Med andre ord: Ved å endre loven står

Tyskland friere til å øke statens pengebruk hvis dårlige tider kommer.

Verden er blitt bedre

Til tross for de dagsaktuelle konfliktene er Brende overbevist om at verden er blitt bedre de siste tiårene.

- Globaliseringen har ført til en velstandsvekst vi aldri før i historien har sett. Siden 1990 er den globale bruttoinntekten nær doblet. Andelen av jordens befolkning som er ekstremt fattige har sunket fra 40 prosent til 10 prosent, sier han.

Mange år med sterk økonomisk vekst i Kina og India forklarer mye. Andelen ekstremt fattige er redusert samtidig som jorden befolkning har økt fra 5 milliarder til 7,8 milliarder mennesker.

- Utviklingen har vært helt enestående

Ekspert kaller «megxit» historisk

NTB

Harry og Meghan skriver historie med sin exit fra det britiske kongehuset, mener Sveriges hoffekspert Roger Lundgren.

Paret bryter ny mark. At så fremtredende medlemmer av den britiske kongefamilien forlater sine oppdrag har aldri hendt, i alle fall ikke under lignende omstendigheter, påpeker Lundgren.

- Det nærmeste man kan sammenligne dette med, er hertugen av Windsor som abdiserte på 1930-tallet, sier han.

Til våren må hertugen og hertuginnen av Sussex gi avkall på både tittelen «deres kongelige høyhet» og sin kongelige apanasje. I tillegg må de betale tilbake 2,4 millioner pund, nær 28 millioner kroner, som de har brukt på å pusse opp parets hjem Frogmore ved Windsor.

Britiske medier langer ut

Det ble ikke noen «pose og sekk-avtale» for paret. Harry og Meghan får full frihet av dronning Elizabeth, men uten noen av fordelene som de har kunnet nyte som en del av det britiske kongehuset. Heretter vil paret heller ikke få betalt hvis de utfører oppgaver for kongehuset.

Britiske medier mener at exitavtalen er som et knyttneveslag mot paret, og flere tolker den som en hard straff fra dronning Elizabeth.

- Ta ikke feil. Erklæringen lørdag kveld representerer den hardeste megxit overhodet, skriver The Telegraph i sin leder.

- Dronningen har tatt sin jernneve i bruk, sier Sky News' kommentator Alastair Bruce, ifølge nyhetsbyrået AFP.

Meghans far, Thomas Markle, beskylder på sin side datteren for å «forsimple» det britiske kongehuset, skriver Reuters.

- Stolt av Meghan

Dronning Elizabeth understreker imidlertid at paret alltid vil være en del av familien, og at hun er stolt over hvordan Meghan så raskt er blitt en del av familien.

Et lite plaster på såret er at Harry fortsatt skal kunne bruke tittelen prins.

Harry er blitt beskrevet som kongefamiliens mest populære medlem. Hans fratreden betyr at det britiske hoffet går en usikker fremtid i møte, mener Lundgren.

Han peker på at kongefamilien består av flere alderstyngede høyheter, med den 93 år gamle dronningen i spissen. Først i arverekkefølgen til tronen står

prins Charles, med sine 73 år. Derfor har hoffet bruk for Harry og Meghan, sier Lundgren.

- Dels fordi det finnes en masse arbeidsoppgaver som må fordeles, og dels fordi de skaper en interesse rundt kongehuset som ingen andre gjør, sier han.

Han tror paret vil finansiere sin nye fremtid gjennom å skaffe seg en lukrativ avtale med Netflix, Spotify eller lignende.

Mange spørsmål

Det er foreløpig uklart hvem som skal betale for sikkerheten rundt paret når apanasjen forsvinner. Spørsmålet har ført til en opphetet debatt i britiske medier. Også andre spørsmål står ubesvart, blant annet om paret skal kunne bruke sin kongelige bakgrunn som merkevare.

Det var i forrige uke Meghan og Harry kunngjorde at de ønsker seg mer uavhengighet uten kongelige plikter, og at de vil veksle på å bo mellom Storbritannia og Canada. Årsaken er den voldsomme og til tider svært negative oppmerksomheten fra britisk presse.

Dronning Elizabeth ble ikke orientert om utspillet, men paret skal tidligere ha forsøkt å ha fått i stand et møte med henne om saken.

Meghan befinner seg nå i Canada sammen med parets åtte måneders gamle sønn Archie.

Prins Harry og Meghan Markle

Foto: Dominic Lipinski, NTB scanpix

de siste tiårene, sier Brende.

Det «enestående» er likevel ikke entydig. Gamle sannheter utfordres og usikkerheten har økt.

- Tilliten til markedsøkonomien er svekket, særlig fordi de økonomiske forskjellene innad i land har økt sterkt. De største utfordringene er i de industrialiserte, rike landene. Vi må være villige til å bruke nasjonale verktøy, som gir alle tilgang til for eksempel helse og utdanning, sier han.

Som så mange andre nordmenn mener han verden kan lære av den nordiske modellen.

- De har svært konkurransedyktige økonomier, samtidig som forskjellene er små, likestillingen stor og skattenivået relativt høyt, sier han.

Han vil også ha en «tøff og åpen debatt

om fremtidige skattereformer», slik at de store tech-selskapene som Facebook og Google må betale mer skatt.

Asias styrkede rolle i verdensøkonomien skaper usikkerhet i det som tidligere var «den rike delen av verden». Makt flyttes til Kina og India.

- De fremvoksende økonomienes stadig sterkere stilling har endret den globale maktkonkurransen og skapt usikkerhet i mange land. Dette gjelder også rundt viktige verdier **vi trodde var universelle**, som menneskerettigheter, troen på flernasjonale løsninger og kvinners rettigheter, sier Brende.

Han vil knytte de nye økonomiene tettere til de «universelle» verdiene.

- Men dette må skje uten at de opplever dette som vestlige verdier.